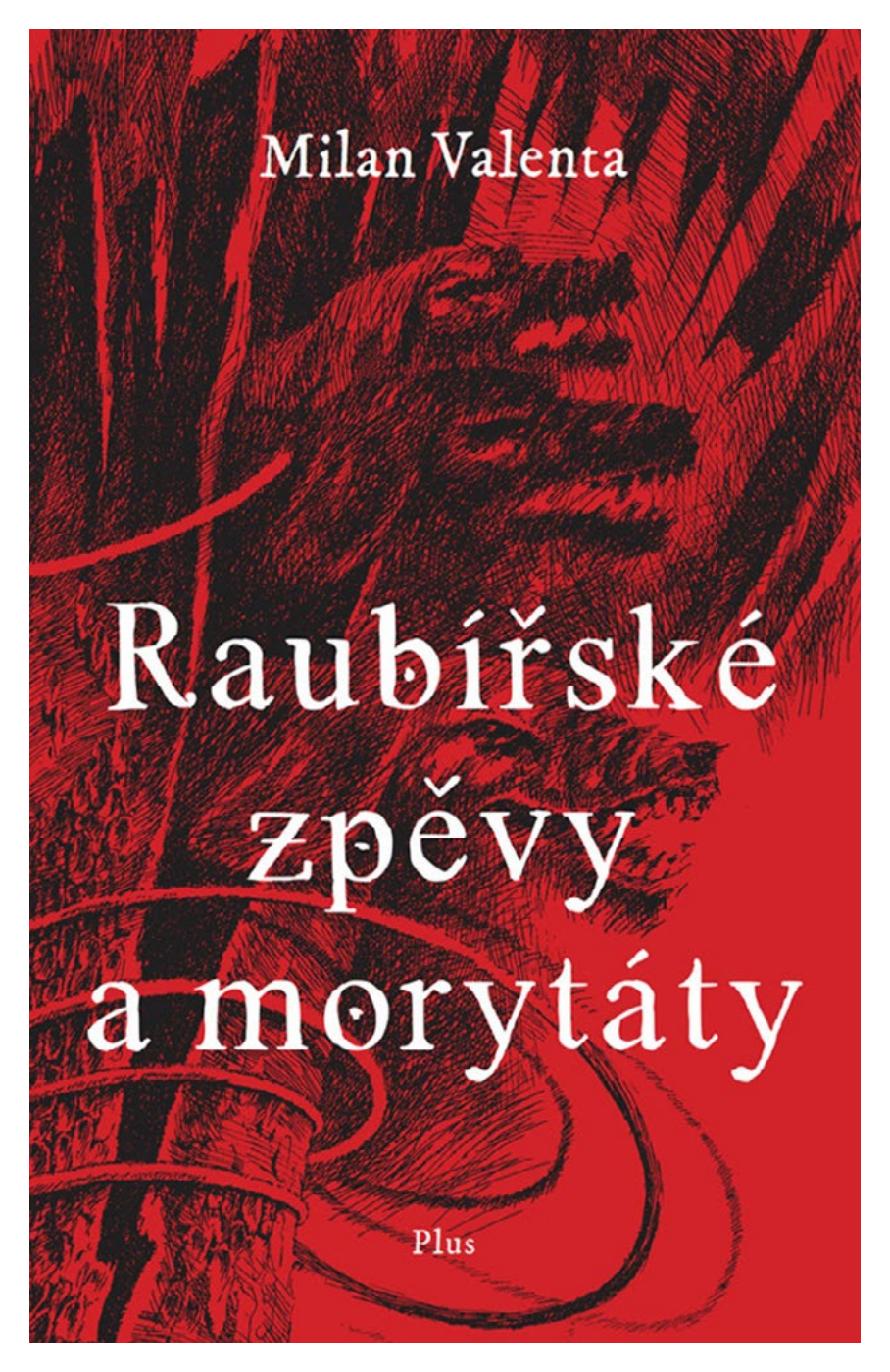

The background of the book cover is a vibrant red. Overlaid on this is a dark, charcoal-like sketch. The sketch depicts a classical column on the left side, with a face, possibly a classical statue's head, emerging from the top of the column. The face is rendered with expressive, dark lines and shading. The overall composition is dramatic and artistic.

Milan Valenta

Raubířské zpěvy a morytáty

Plus

Raubířské zpěvy a morytáty

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.nakladatelstviplus.cz
www.albatrosmedia.cz

Milan Valenta
Raubířské zpěvy a morytáty – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA a.s.**

Raubířské
zpěvy
a morytáty

Milan Valenta

Raubířské
zpěvy
a morytáty

Plus

Obsah

Prologus	7
Lapka	15
Psí kůže	31
Král Lear z Habiny	49
Komediant	87
O lásce raubířské	99
Pytlácká elegie	117
Odsun	163
Noc ryšavého zlatokopa	167
Pec na baby	187
Intermezzo	213
Epilogus	215

Prologus

Litovelský jarmark svatých Filipa s Jakubem měl na ka-hánku, a byl to tentokráte věru nehostinný podnik. Déšť s deštěm od Božího rozbřesku vystřídal k poledni liják s kroupami tak velikými, jako by v mracích valících se nad městem hnízdila hejna ledových koroptví. Za takové-ho povětří nemělo valného významu rozbalovat fidlátka, zvláště když se v těch několika mázhauzech kolem rynku tísnily trhovní báby z celého kraje a pod radniční věží jako když vymete.

Těžký život kejklře, když není, kdo by naslouchal jarmarečným písním a kulatým penízkem odměnil novinky tisíckrát přežvýkané – o mordu vojáka vracejícího se domů z války s Turkem, na něhož se umluvili vlastní rodiče mládence nepoznavší, o nevinné svedené a v žalu z hanby v Moravě utonulé, o mordýřích lehajících u císařské silnice kolem Prossnitz, ach jo, ach jo, běda řemeslu, co nemá zlatého dna a jemuž bijí hrany stejně jako celému tomu nečasem zpackanému jarmarku. Však i kdyby tak

nebylo a svatý Petr požehnal sluncem filipojakubskému trhu, stejně by si nemohl pískat (a když tak jenom kudlu, ha, ha, ha), že omílat na rynku tisíckrát omílané, co publikum tolikrát slyšelo a zná, není žádné živobyті – sotvakdo z procházejících hodí po kejklíři okem, natož grošem, a kdy viděl naposledy stříbro pod lačnými pohledy publika, ksichty do grimasy sevřené děsem z toho, co všechno se v kraji a světě semlelo, oči visící mu na rtech a dychtící zvědět, jaký že morytát vezme konec, to už ani nepamatuje.

Holt by to chtělo nové příběhy, ale kde brát, a nekrást, a třeba i krást, příkázání desatera ať jsou ke cti, komu žaludek nezpívá bandurskou..., ouvej do tuctu, achich do kopy a do prdele živobyті..., smutní si u krbu příměstské krčmy kejklíř Matěj a světabol tiší nad korbelem mázu študýrováním jakéhosi pamfletu, do něhož mu v magacínu zabalili tabák. Byl titulován *Pec na baby* a psalo se v něm o jakési stavbě, v níž se za tři kopy a dva dny babice v mladice mění... Tož pro pět ran do čepice, to by bylo terno, přemítal mistr Matěj, vědět, kde taková pec stojí, a vyrychtovat k ní píseň. To by byl hnedle první mezi krajánky a zvěst o exhibici by byla rychlejší než jeho kára, s níž táhne krajinou od čerta k ďáblu, joj, to by se stříbrňáky jen hrnuly, a co stříbrňáky! Zlatáky by vidlemi na hromady házel jako kydaný hnůj, bo nejeden měšťanín by s tučnou paňmámou vůz a tři kopy poslal, maje strpení delší dvou dnů. To by bylo živobyті! Masa a truňku, co si jeden umane, aj na pištce a harapanny po krčmách by zbylo nepočíta-

ně! Nehledě na to, že co nevidět sám podobnou pec bude potřebovat – ty věčné štrapáce od štace ke štaci, nikde žádné ryto a naděje na lepší, spaní po herbercích měst či na vlhké slámě za humny statků, to nekonečné kodrcání s károu po vymletých úvozech a handrkování s rychtářem o slušný plac na rynku, levný žvanec po knajpách, a když na to přijde, hubu sušit, to jednoho věru uondá a na létech mu neubere.

Zavrzaly věřeje a z dešťových provazců, z nichž byl den apoštolů utkán, vstoupil do krčmy muž. Spíš tenký než tučný, spíš vysoký než krpatý, spíš kulhavý než rychlonohý, spíš černý než plavý, zahalený do cestovního pláště a s pečetním prstenem na malíku. Bez váhání zamířil ke stolu u krbu a na Matěje upřel zrak, kterým by šlo splašenou kobylu zkrotit:

„O něčem bych věděl, mistře kejklíři,“ pravil hlasem stejně tak sebevědomým jako zvucným.

Přisedl zády k ohni, jako si protřelí půtkáři sedají zády ke zdi, a zčistajasna, kde nic tu nic, se na stole objevila kniha do černé kůže vázaná, nikoliv nepodobná smolným foliantům, které vidět v sousedství rychtářského práva na každé radnici.

„Ano, ano, knihy zločinné,“ přitakal neznámý, jako by četl Matějovy myšlenky (však tomu nebylo jinak), a pečetním prstenem poklepal na desky knihy. „Příběhy pro tvé písně, mistře, morytáty mordýřů a jezulátek, raubířů do beránčího roucha halených i těch bez masky a skrupulí, z nichž padne na smrtelníka děs a hrůza. S hubou roze-

vřenou jak dveře do chlíva bude publikum hltat každou tvou píseň, neboť já sám jsem všechny ty historky osnoval, sám spřádal jejich dějství, ponoukal jehňátka k hříchu sladšímu, než byl ten prvotní, učil je otčenáš, že kdo jednou zamorduje na zapřenou, podruhé zamorduje ze zvyku – z těch tenat není cesty ven... Samozřejmě, hmm,“ jízlivě se usmál neznámý, „až na nějakého toho občasněho polepšeného hříšníka. Jsou to skvělé příběhy, z nichž ti vzejde užitek na tucty větší než, než... ukaž, co to žmoláš v prackách!“ Vytrhl Matějovi z rukou tištěný leták a řekl: „No vida, vida, pec na baby, hmm, za-jí-ma-vá myšlenka, hmm,“ načež pamflet ukryl v záhybu cestovního pláště a upřel na kejklíře zrak, kterým by se spřežení sveřepých volů dalo zkrotit: „Ber, dokud dávám!“

Matěj se počal ošívat. Vzdělán jarmarečnými písněmi moc dobře tušil, kdo že tu nabízí své zboží a jaká je cena obvyklá za takový kauf.

„Co za to, pane, pane... neznám ani vaše jméno,“ pravil přiškrceným hlasem, aby získal čas.

„Mistr Ahriman je jedno z mých jmen, a o duši se nestrachuj, zahojím se denně tisícinásobně na jiných, jde mi o něco jiného!“

„Tak... o co tedy jde?“

„O touhu, to je to, oč tu běží! Touhu po uznání, jež kráčí v patách každého tvůrce od toho nejposlednějšího histriónka v komparsu kočovné šmíry až... po mě. Vždyť i On na počátku všeho, vida, co stvořil, spokojen s tím byl, praví se v Genesis, ale zatímco On je za dílo veleben na

věky věkův všemi a národy mu staví chrámy a na rozcestích má jeho famílie křížů nepočítaně, našinec aby chodil mezi svými zneuznán a nedoceněn... Ano přiznávám!“ uhodil opětovně pečetním prstenem o desku stolu známý-neznámý, až Matějovi vyšplíchl z korbele kvas, „přiznávám, že pravé jméno tvůrce jest ješitnost! Jsem ješitný stejně jako v dobách stvoření, kdy jsem byl se svou suitou pro pýchu svržen na zem Tím, jenž je stejně ješitný jako já, kteréhož za ješitnost ztrestal, a proto chci a přikazuji, abys všude, kam vkročíš, zpíval o mém díle!“

„Tož,“ řekl opět po chvíli mistr Ahriman, zvedaje se od stolu, „je na čase jít, třebaže čas není mým pánem – a v mé knize nalezněš přehršel morytátů z dob, v nichž budou hřešit ti, jejichž báby se dosud ani nenarodily – dnes po setmění musím být vysoko v horách. Inu...,“ povzdechl si mistr unaveně, „Valpuržina noc...“

A tu čistounkým tenorkem (však mistr Ahriman měl vždycky slabost pro duetka s mezzosopránem a venkoncem pro subrety vůbec), čáry-máry spunktoval, že Matějův flašinet z ničeho nic, sám od sebe spustil pamflet na známou notu. Kdysi tím nápěvem bába uspávala malého Matěje, když se mu máma lopotila po hampejzech a špeluňkách, aby pro synka zajistila lepší bydlo, než náleželo panchartům animírek a cajdrnožek. Byla to melodie k poznání, to jo, ale slova, slova dočista nepoznaná:

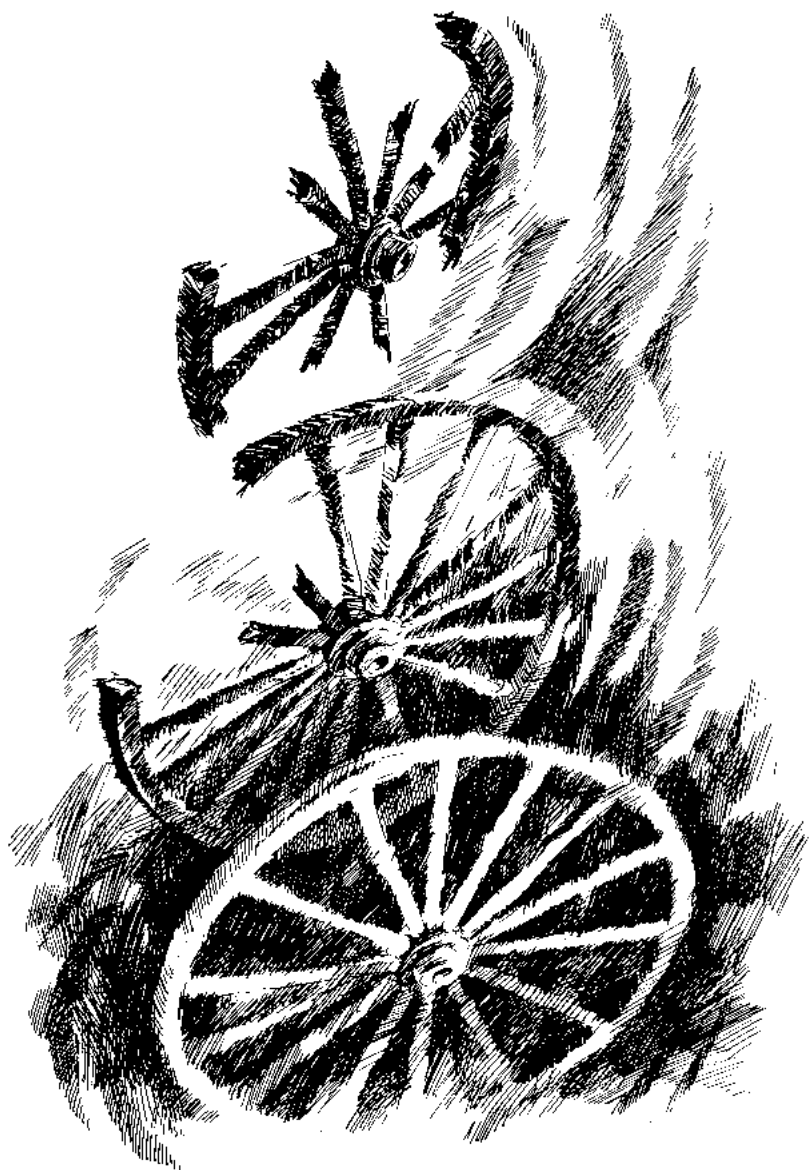
*Na obloze oři hoří,
sršni srší kolem hvězd...*

*Jakub a Filip tupými noži
vraždit jdou poutníky podél cest.
Počalo žito vymetat,
rojí se babice z komínů kdes,
na břuchu břuch tmou táhnou na sabat
duši svou handlovat za incest.*

Flášinet dohrál, oheň v krbu vyprskl, začudil a mistru kejklířskému únavou ztěžkla víčka a hlava mu padla na prsa.

Když se po chvíli celý rozlámaný vytrhl z dřímoty, zdálo se mu, že se mu to všechno zdálo. Ovšemže sen, ale... jak si vysvětlit knihu vázanou v černé kůži, kterou ten sen zanechal na fortelní desce stolu?

Matěj odevzdaně vzdychl a naslinil si prst, aby v smolné knize nalistoval první stránku...

Lapka

S těžkým skřípotem otevřela se vrata kostela třebovské farnosti. Sluneční paprsek se rozstříkl o dlaždice a jako nedočkavý augustinián pospíchal jakýs poustevník k oltáři; náhle se zarazil a pohlédl zpět. Ve světelné louži u vchodu se zjevily dva stíny, nižší patřil psu a vyšší jezdcí, jenž rozvážně následoval poutě paprsku až k dřevěné zpovědnici, matnému ostrovu uprostřed temnoty.

Stín poklekl, políbil řasení svěceného hávu a kostelem se rozkutálely šelestivé zvuky slůvek, odrážely se od kamene svěceného biskupem a jako zrcadlený paprsek se navracely zpět k mřížce zpovědnice, aby jí vyprávěly příběh.

I.

Hřebečská cesta je místem, kde si život podává ruce se smrtí. Na Hřebčí kopci jede kupčik s brokátovým kusem, pod Hřebčí kopcem pádí jen doplašený kuň. I kuň

má právo na strach a zná cenu života. Kobylu žene děs a kupce proud ledové vody z kopce do údolí až někam pod kamenné hradby města, ale kupci nic nevadí, nevadí chlad zimy a nevadí ztráta vzácného sukna. Udiveně civí vyhrzlýma očima na úzké koryto řeky a jeho obřezané uši a kořen nosu už nejsou smysly, jen potravou veselých ryb.

Divné mýtné vybírá v tomto kraji rytíř Fridrich; ne část, ale všechno zboží, a nádavkem i život kupců. Zboží sobě, kupce zemi – zdivočelá víra! A krví Páně je uloupené rýnské u oltáře stolu. Tělo Páně – sele z rožně. Veselý úděl rytířský!

Hřebečská cesta toho času je nástrojem sebevraha. Ale jak jinak z olomouckých trhů do Čech? Cena života je vysoká, ale cena zboží mnohem vyšší.

II.

Brzké jaro je vrásčitý kojenec. Na hřebečském hřbetu jak na mocných zádech uhnaného býka zvolna taje sníh a věčným zázrakem přeskupen ve vodu zvonivě mizí pod býčíma nohama a pospíchá dále zívající krajinou až k biskupskému městu.

Stejným směrem se stezkou brodí karavana poutníků, tři opěšalí kupci a dvakrát tolik oslů, zablácení sluhové a na konci mladý Heřman, syn dědičného fojta v Mohelnici, na černém koni. Hřbety zvířat jsou obtěžkány zbožím, hřbety lidí obtěžkaly starosti. Tenhle díl cesty nemá

dobrou pověst, je třeba pospíchat a co nejdříve stanout před fortanou města, neboť až tam je v bezpečí brabantské sukno, tam nedojde újmy sůl z Lüneburku.

Jen jezdec v sedle nemá starosti, lesy kolem jsou advokátem jara a Heřman je jarem člověka. Není to ani rok, co se vrátil z klášterního učení a jeho hlava je vírem církevních dogmat, kázání pana biskupa a obnažených kolen pekařovy Lidky.

Toužil po službě Bohu, ale fojt rozhodl jinak. Sutana může být hladová a bohatství dal lidem Pán, proto je posvátné a péče o majetek je i službou Bohu. A k městské rychtě patří dva svobodné lány, tři krámy řeznické i městské lázně. Nehladoví nikdy fojt v městě Mohelnici, proto bude fojtem i mladý Heřman z vůle biskupa i Boha amen. A tak touhu po duchovní službě vystřídalo toužení po nahých kolenech Lidky, neboť ta je dcerou pekaře Martina Rauschera, jehož krám sousedí s fojtským domem a ve své zadní části má suché místo pro mouku. A zde bylo Heřmanovi poprvé přislíbeno palčivé tajemství ženské suknice, a rázem se sesula stavba scholastiky, na chvíli spatřil nahá kolena pekařovy dcery, a zřítíl se mu svět, protože je věčným údělem dívčích kolen bořit naivní svět chlapců.

Heřmana v sedle těší svět, co je mu do strachu kupců, k nimž se přidal cestou z Královského Hradce, co mu je do nich, on se vrací domů a chvěje se předtuchou poznání, jež skrývá sukně pekařovy dcery. I kdyby obavy kupců došly naplnění, jeho jediným majetkem je černý kůň s vy-

páleným cejchem a pergamen s pečeti v jeho sedle. Špatné zboží na prodej!

A již je vidět vrchol Hřebče, už jen kousek a skončí les, už tam, za šedou skálou, cesta klesá a rozšiřuje se do údolí.

Ale za kamennou hradbou je i hradba těl, pach procitající přírody se tam mísí s koňským pachem. Na konci šedé skály je i konec vaší cesty, kupci. Došli jste cíle. Šest chlapů se na vás šklebí, šest koňských čelistí ze šesti koňských hřbetů vás vítá svými zčernalými zuby, zuby vylámanými z četných šarvátek, vítá vás svými těly v kůži a železe a přes kůži a železo navždy poznamenanými železem jiných. Ten vpravo je pan Milota z Radkova a za ním jeho družiník Fridschner Kumpán a jen na paži vedle pán cesty, Fridrich ze Šonburka se svou družinou, s divokým Jenem Greifem a krutým Heroltem zvaným Krkavec, ten s uťatou pravíci je chrabrý Gottfried řečený Větev a v jeho levé paži je síla i té pravé, která leží na poli u Suchých Krut společně s tělem rýzmburského pána. A na vzdálenost koňského zadku od něj je tlustý silák Bruno, rozený v Landsperku a přezdívaný Sele. Bok po boku bratra a v rukou ocel vybírají mytné, sem cizinci, ze sta loktů sukna padesát a z libry soli půl, tak je tady zvykem!

Šťastná je chudoba, kupci! Jsou cechy i erby šlechtické, kde štít či meč je heraldickým kusem, však kupecký národ má kramářskou váhu a vaše duše je také kramářská, vyplatte zboží rytířům a pokojně sejděte z prokleté Hřebče, a až dorazíte do sídelního města, běžte za pánem a žalujte, běžte za biskupem a plačte. Nebudete první, ale budete živí,

budete mít jazyk i oči i uši, neboť je taková panská kratochvíle na biskupském pomezí, při níž ústa ztrácí jazyk, hlava zrak a tělo hlavu.

Ale mnozí pastýři mluví o chvílích, kdy stádo napadne vlka a jazykem kupce je zboží a jeho okem lüneburská sůl a tělem brabantské sukno, a proto ti muži bičují oslí zadnice do krve; každý za sebe, důstojní měšťané, les je hluboký a večer blízko, jen odvážný a rychlý zachrání zboží a mladý Heřman obnaží meč a pobídne koně. Podívej, Heřmane, tam za zadkem Bruna Selete je místo pro koňské boky, máchni ocelí a prolet tím místem, lapkové touží po zboží, a smiluje-li se Bůh, mávnou rukou nad ztřeštěným mladíkem. Ale dej pozor, chlapče, až budeš třít koně o koně, pohlédni vpravo, pohlédni na kov, co drží Herolt Krkavec ve své pravici, ten kus železa v jeho rukou je rychlejší než vítr, rychlejší než černý kůň. Ten kus železa je tvůj osud, Heřmane.

Jen poutník Slunce projde krajem bez mýtného, jen ten zázračný kruh se smí bezstarostně vyšplhat na Hřebeč a pak se rychle skutálet z kopce a zabořit svůj čenich do loňského listí. Vidíš, Heřmane? Všechno má barvu krvavého západu, i tvůj obličej, tvé ruce, cítíš tu rudou v hrdle, polykáš ji, ale je jí stále víc a víc, až i ty, Heřmane, jsi zabořil svůj čenich k spánku do spadaného listí.

Jezdec u zpovědnice zmlknul a slova se rozplynula v prostoru, jako by nikdy nebyla. Upřeně pozoroval dřevěnou mříž zpovědnice a představoval si muže v sutaně, jehož

posláním je naslouchat a který kdysi dávno mohl nosit jeho tvář, a současně ho napadlo, jak se mříž zповědnice podobá vstupu do sklepení ďáblovy stavby na Hřebči.

Pes u kostelních vrat zakňučel a měkce se rozběhl ke klečícímu jezdci, ten sykl a stín psa splynul se stínem portálu. Není čas konejšit netrpělivost zvířete, je třeba zbavit se skutků a dát jim podobu slov.

III.

Rytířův hrádek je ďáblův prst na hřebečském vrcholu, pek-livcův pařát ze dřeva a kamene, prst hrozící nejen cestě, ale i nebi, neboť je stavěný mimo právo na zboží olomouckého biskupa. Ale co na tom, že stojí přes zákaz landfrýdu, co z toho, že biskup Dětrich je z rodu mocného Závíše Fal-kenštejnského. Král je daleko, Fridrich je ďábel a hrádek jeho prst. Zčerstva voní borovým dřevem, světlý je jeho dvůr a místnost s krbem a tmavé jsou světnice s ohništěm, však nejtemněji je v jeho sklepení, tam, kde mezi uloupe-nými sudy, soudky a kůží leží uloupený člověk.

Marně Heřman přemýšlí, proč se v očištcí tma mísí s pa-chem sedlářské dílny, však náhle do ticha zazní kroky a on pochopí: to není očištec, to je umírání. Tam z dalekého prostoru přichází bílá postava s ohněm, a on ji poznává. To tělo bez tváře spatřil kdysi zpodobněno na votivní des-ce mrtvého biskupa Bruna ze Schavenburku, ta bílá posta-va je Smrt, tiše k němu kráčí a Heřman vidí svoji duši po-

dobnou prasečí měchuřině, jak zvolna opouští tělo ústy. Ale pak se děje něco nevídaného! Duše se vrací zpět do těla a má chuť vody, postavy jsou dvě s tvářemi žen, která z nich patří Smrti, Heřmane? Obě se sklání nad tvým čelem, zmatek vrcholí a je nutné se zeptat.

„Jdeš si pro mě?“

„Mlč a pij!“

IV.

Ještě mnohokrát porazí v turnaji nebeský rytíř Slunce měsíční jízdu, než Heřman pochopí, že jedna z tváří žen patří mladičké Anně, schovance pana Fridricha, a druhá paní Kateřině, jeho manželce. A než se zhojí rána v týlu, pochopí, že není na Hřebči hostem, nýbrž zajatcem, jehož úkolem je naučit ženy číst i psát, neboť komu v sedle najdou pergamen a brk, ten je vzdělanec, a také ďábel chce být moudrý.

A už se rána v lebce zajizvila do sevřených úst vrásčité stařeny, už hřebečský zajatec promlouvá k ženám o milosrdném Bohu a učené gramatice, již se mladé duby za hradbami zazelenaly a opásaly dalším kruhem let, již den dýchá noci do zátylku v jejich nekonečném běhu časem. Už oschly cesty a je čas myslit na útěk, pane Heřmane!

Ale Heřman myslí na to, že za kamenným valem hradby teče bystřina, napájí vodou koryto a směje se, toužebně se směje hlasem Anny. Myslí na to, jak pod valem dospívá

bystřina v říčku, za ruce se nechá vést korytem do údolí a promlouvá tlumeným hlasem krásné schovanky. Mladý muž myslí na Annu a obrazy milostných představ jsou potřeštělí běženci jeho hlavy.

Jen otevři dokořán bránu tvrze, pane ze Šonburka, a vypuť vraníka z ohrady. Tvůj drženec přestal být vězněm, neboť není vězněm ten, kdo nemyslí na cestu domů.

V.

Jarní bouře jak divoké hříbě proběhne krajem a příslibem vody zavoní potokům. Nekonečně průhledným vzduchem kráčí ke stájím muž a poroučí sedlo koni a sobě zbroj. Rychle, pacholci, Herolt Krkavec spěchá, nadešla chvíle přesvědčit se, zda na cestě nezapadla do bláta kupecká karavana, zda nepotřebují záda mezků odlehčit od nákladu. Krkavec kopanci pohání pacholky a jemně hladí hnědáka po chřípí, na lidech mu nezáleží, ale koně miluje. Kůň, to je boj! A boj je pro Krkavce životem i smrtí, alfou i omegou lidského počínání.

Ano, Herolt Krkavec miluje koně, avšak nenávidí psy. Pohled na černého hlídače stáje, nedočkavě obíhajícího sedlaného koně a chystajícího se na závod s koňskými kopyty, mu připomene bolest v noze, kterou mu způsobila smečka boskovického pána, jemuž kdysi štal zvěř v revíru. Pan z Boskovic ale lovce proměnil ve štvaný kus a ten jenom náhodou unikl jeho družině, byl však příliš pomalý

pro loveckou smečku. Proto černý pes splatí křivdu boskovických lovců! A Krkavec silou zdravé nohy nakopne zvíře do boku.

Černé psisko nebude dlouho vyprovázet jezdce na jejich cesty, protože se jen pozvolna hojí žebra rychlých zvířat. Dlouho jej bude Heřman ošetřovat na slámě v rohu stáje, ale navždycky si pes zapamatuje bolest, a je-li kulhavý jezdce z rodu krkavců, pak je pes z rodu vlků. A nenávist vlků je jako hřebečské lesy. Temná a bez hranic!

VI.

Bez hranic je první touha mužů, jarní toužení svědící po celém těle, pod paží, v dlaních a poklopci promlouvá touha stejnou řečí jako oheň: spalovat, hořet, zažehávat...

Heřman usíná v horečce na ovčí kůži, modlí se, křičí a pláče, ale toužení je víc než víra, je silnější než nemoc a mocnější než zbraň, touha je právo mladého těla, co se nedá vykřičet jak děvka. Modlitbu! Naučte proboha trpící mladíky modlitbě za jejich těla!

Ze tmy vystupuje Anna a usmívá se, mladík slíbává prach z jejích nohou, laská se s jablíčky kolen, pohlédne vzhůru i spatří v náručí dívky dítě s vážnou tváří korunovanou zlatem, zdrávas Maria, Ježíšek seskočí z náruče, bouchne sebou o zem a promění se v hořící keř a pak zas v hořící kříž na kopci, Madoně se to líbí, směje se perličkami v ústech a tleská baculatýma ručkama a Ježíšek se

promění v měch s vínem a v černého jezdce, jezdec obejmě Madonu kolem ramen a pokládá ji na ovčí kůži vedle Heřmana. Modlitbu! Kožešina vzplane a dívka zakřičí první bolestí ženy.

Heřman se probudil ze sna na promočené kožešině a s nejasným pocitem, že někde blízko ubližují Anně, a proto vytrvale naslouchal tichu sklepení až do chvíle, kdy kolem něj proplul stařec čas táhnoucí na provázku nové svítání. Tehdy Heřman znovu uleh s vírou, že ho další noc promění v muže a dívku Annu v ženu.

VII.

Den byl letem krahujce, jenž nad Hřebčí máchl křídly a jako střela proletěl cestou slunce k západu. Tma je náručí milenců. Lomenou chodbou plnou smolného kouře se pohybuje protáhlý stín, vrůstá do zdí, neslyšně postává ve výklenku a pak rychle přiskočí ke dveřím Fridrichovy schovanky a vnikne do místnosti se závěsem.

Až sem zní hlasy z hodovní síně, v níž rytíř s družinou slaví svoji pýchu. Až za závěs doléhá ke sluchu vetřelce zpěv opilého Greifa a krkavý řev Bruna Selete. Jako celý život se sypou nekonečné chvíle k nohám stojícího Heřmana a hodina je věčností. Čekání na milenkou je zkouškou mužnosti.

Až teď! Za dveřmi se ozve šelest drobných kroků a tíseň sevře Heřmanovu lebku.

Ted!

Jako údery na kůži vrací chodba krok jezdeckých bot. Dveře s třeskotem letí a v polotmě se zjeví postava nesoucí v náručí obrys dívky. Veřeje zapadnou a na místě před závěsem probíhá střetnutí lidských těl. Černá kůže se tam mísí s bílým suknem, hřmotné tělo leží propleteno s bílým tělem, silné nohy navyklé svírat boky koně svírají stehna dívky a ústa vydávají tiché vzdechy. Klín Anny je rozevřenou knihou slasti! Znovu a zas se propletenec rukou a nohou neúnavně zmítá na kožešině, s ústy na rtech a s kůží na kůži probíhá akt zběsilého pronikání a pokorného přijetí a není větší trýzně než se dívat, Heřmane. Co naplat, ta věc je dána Písmem: muž poroučí a žena slouží, a je zákonem schovanky poslouchat svého poručníka.

Ale Heřman nic nepochopil z běhu světa, klopýtá lomenou chodbou a za ním hoří mládí, klopýtá chodbou a nic nechápe, tam vzadu za závěsem zůstane už navždycky stát a zde po dlaždicích bloudí jen prázdné tělo.

Na konci chodby stojí žena s rozpuštěnými vlasy, za ruce bere tělo bez vůle a svléká si šat, aby kyprým tělem přikryla štvaného milence. Bez konce je probuzená vášně mladého těla a paní Kateřina může být spokojena s nocí, jež přece jen mladého Heřmana proměnila v muže. Osud je splašený kůň bez jezdce!

Jitřní práci vesele pokřikují po Kateřině její hřích a ona se rozpomene na počestnost vdané paní, i chvatně probouzí milence a vystrkuje ho ze dveří. Poblouzněnec stále ještě nic nechápe a šlape chodbu, ten přízrak prošlé

nocí. V hodovní síni chrápou opilá těla družiníků, tam tě nikdo nespatří, Heřmane, vyjdi rychle na dvůr, ať může být klidná, ustrašená dušička manželky; tam v místnosti s krbem leží družina po ztracené seči s rytířem měchem a trojice chlapů spí na dřevě, však pozor dej, Heřmane, na toho čtvrtého. Čtvrtý chlap krkavčíma očima pozoruje svět!

Tak kulhavý jezdec podruhé naplnil Heřmanův osud.

VIII.

„Ordál!“ zaskřehotal zoban hřebečského krahujce a pařátem označil Heřmana. Ať rozhodne Boží soud o nevině paní Kateřiny, či ať Všemohoucí potvrdí svědectví Herolta Krkavce! Smilstvo pochází z krve a jen krev může smýt cizoložný čin. Proto se bude Heřman bít s krutým Heroldem do poslední krve.

Ale jaký souboj!

Vyděšený mladík obouruč držící zbraň k obraně a voják, jehož prodlouženou hnátou je meč, chlapák, co s rozkoší myslí na boj.

S očima rozevřenýma stojí služné děvečky a pacholci na nádvoří, s hubou rozevřenou v očekávání věcí příštích. A stojí tu i schovanka Anna i strachem nepřítelna Kateřina, stojí tu Gottfried i Bruno i Greif, stojí a dýchají vzrušeně, těší se na spanilou podívanou a bedlivě střeží ozbrojenou pravici pána. A rytíř Fridrich na koni, jakoby hotov

k šarvátce a s helmem na palici pevně vraženým, máchne paží a rozčísne napětím ztuhlý vzduch. Boj!

Heřman vykřikne, vrhne se na svého lovce a zběsile dotírá rozhodnut padnout hned v první chvíli, veškerou silou tlačí rukama na jílec zbraně, aby byl jednoruč odražen a pro zábavu hledící smečce. Jaký veselý den zavítal na Hřebeč! Teď mohl Krkavec seknout. A znovu! Ale proč krátit tu zábavnou chvíli.

A Heřman bije šíleně hranou na hranu.

Vtom se Krkavec konečně pohne, bleskově se natočí a jeho ostří pronikne k protivníkovi. Heřman ucítí žhavou bolest v rameni a spustí ruku jak mrtvého ptáka. Krkavec se šklebí, blaženě se pochechtává a chystá se označit i pravou paží soka, když tu se náhle letem mihne černý stín.

Od nohy k páteři a tudy do lebky pronikne bolest tělem kulhavého jezdce a bleskově se vrátí k noze, na níž visí zahryznuto až po kořeny tesáků stájové psisko a muž se ožene zbraní po bolesti.

„Bodni!“ zařičí hlas v Heřmanově hlavě a on poslechne.

Paprsky kočujícího slunce se natáhly až k oltáři třebovského kostela a znaveně si sedly na jeho předstupěň. Nadešel čas dlouhých stínů.

„In nomine patris et filii et spiritus...“ šeptá naléhavě stín klečící u zpovědnice a náhle prudce, jakoby v hněvu, přidá na hlase: „Ano, zabil jsem Herolta, přijal zbroj mrtvého a jeho místo v družině, neboť jsem se toužil osprave-

dlanit před Bohem a životem vykoupit život přepadených! Ale osud vzal na sebe potřeť podobu Herolta Krkavce a já s jeho zbrojí přijal nepoznanou touhu boje, hrdost prokletého psance.

A pak, když se nám poprvé postavila se zbraní skupina kupců a pan Fridrich dal znamení, když proti mně vyrazili dva pacholci a já se musel bránit, když jeden z nich klesl pod mojí ranou a druhý pod jedinou rukou Gottfriedovou! Bože! Tehdy se dostavil pocit silnější než letní bouře, pryč bylo toužení po Anně i smrt Herolta, zmizela minulost a zbyla jen šarvátka a chuť letět na černém koni stezkou a pronásledovat kupčíky, bít ty vyděšené tváře s maskami strachu, rvát se společně s Gottfriedem a Seletem, vidět zvednutý meč Fridrichův a zkrvavenou tvář Greifovu a patřit k nim!

Podobenství vlků! Síla smečky!

Ale když jsem pak sesedl z koně, rázem ten pocit vyvanul, i klesl jsem v hrůze na kolena a jako hřebečská skála na mě dopadla tíha prokleté proměny. Jsem vlkem i ovčí a přijde doba, kdy zešílím a napadnu sám sebe. Modlitbu! Modlitbu za pomatené.

Také včera došlo na stezce k seči a já zaútočil na muže v kukle, tlustoch neutíkal, ale bil se jako zvíře a já sekl. Bože! Tomu tělu na zemi jsem vzal život, rudě mu vytékal z boku a z úst, ústa krvácela ve tváři a já spatřil tvář Martina Rauschera, mohelnického pekaře! Kriste! Lidko! Modlitbu za šíleného. Ta cesta nemá konce! Rozhřešení, dej rozhřešení!“

Jezdec udeřil lebkou do zpovědnice a vyběhl z kostela.
Dveře zpovědnice se pomalu rozevřely a odkryly tichou
prázdnost.

Psí kůže

Krajina jako stvořená rukou ctihodného Joachyma Ednera von Sprengera. V divném pohnutí by však mistr obraz maloval – kontury nepevné a barev poskrovnu, v rohu jen lehce nanasl okr a jinak zavrhl tóny dne a do štětce bral šedivou hněď, těžkou a zoufalou jak země, v níž ještě včera leželo kvartýrem cizí vojsko. Jen čern nejčernější, skrývající hrozbu lesa, co vyvěrá svým urousaným banděrem do zadního plánu díla. Ale především do morku kosti vlezlou a plátnem se táhnoucí caput mortuum, barvu rozbředlého podzimu, morbidní hlinku dusící pod sebou zbytek života. Jediný rychlý tah štětcem stačí, aby krajina vykřácela a bez dechu padla k nohám potulného mnicha jako prašivý pes s prořízlým hrdlem.

Smutek nezaplaší ani vrstva ucourané běloby prvního sněhu, časného posla letošní zimy. Již dvanácté zimy prokleté války, kterou Všemohoucí uvrhl na lidský rod, aby ho zapudil z povrchu země. Ztracený kout bez kousku naděje.

Toulavý mnich se za chůze přežehná a s modlitbou na rtech spěchá pryč, má napilno z tohoto kraje a raději láme pečeť vzpomínek na zemi, o níž kdysi slýchal vyprávět otce převora. Než ale splyne s šedí úhoru, pohlédne nazpět, tak nutkavý je pocit, který kraj vydechuje: dej pozor, pocestný, v patách se ti plíží bestie Boží smečky – po hýždích sahá hladová zima, v její stopě čenichá smrt...

Jen oblaka jsou živoucí. Vzpínají se bujně, tryskem běží oblohou a v poryvech větru divoce bijí o zem, jako by ji trestaly za hříchy lidí, za to, že ze svého hřbetu ještě nese-trásla jejich stíny tápající za ztracenou jistotou, všechny ty bosé otrhance s nudlí u nosu hledající matku, otce, kuběny ženoucí se za plukem, vojáky vzývající štěstěnu...

Pod lesem vybíhá pruh zemské cesty, strohý jak ústa stařeny, semknutá ústa odmítající polykat další déšť se sněhem z řečiště zbylého po kolech těžkých vozů kontrabandu baltazarovských rejtarů, vozů přepravujících střelné kusy či svázejících nahá, zimou a smrtí ztuhlá těla sedláků svěřených za vsí pro hladovou rebelii.

Kam až zaběhlo klubko císařské silnice; klikatí se pod lesem, dotýká horizontu zpustlého úhoru a pak mizí v údolí, natahuje prsty k opuštěným gruntům a vypáleným vesnicím, až koncem svého rozpřahu, v dálce, která se pro protivenství ležící u cesty může zdát příliš nedostižnou (až tam, kde hoří ohně císařských kompanií a opílí lancknechti rabují za tmy), vpadne fortanou do biskupského města, aby žalovala o činech nahromaděných ve svých zákoutích, o mordství a zlodějství kyrysníků v saských

barvách či pod korouhví Jeho Milosti, které víc než láska v jednoho Pána spojuje ukrutnost s lakomstvím.

Ano, křesťanská naděje již dávno utonula v utrpení bezmocných a nic nepřekvapí fendrycha Mansfeldova pluku, nad každou nelidskostí otrne lajtnantu Piccolominiho kompanie, neboť jejich vírou je mináž a Bohem žold.

Cesta je mrtvá.

Přesto krajinou bloudí muž. Tu zůstane otisk v mokřině pod břehem, kousek ve stráni zapraská úlomek větve, hvízdne vzduch s námahou vdechnutý do plic. A zase klid.

Jsou ti, které na cestu vyplaví až soumrak. Zřídka se střetnou pod černou oblohou, aby zadrželi dech v úzkosti, naslouchali pulsu noci a s rukou na zbrani podezíravě vážili pohyb z druhé strany cesty a pak se rychle a mlčky minuli, jako by došlo více ke střetu umrlčích stínů než bytostí z masa a krve.

Je mnoho těch, co úděl nutí vyčkávat. Saské emisary pronásledují hlídky rejtarů, po rebelné chamradi pase zemský hejtman a na bratry v kutně má spadeno Tovaryšstvo Ježíšovo.

Ale všichni jsou zajedno, když jim náhoda vžene do ruku posledního z ubožáků, štvance bez cíle a naděje, zoufalého běžence, který nedojde účasti po obcích a samotách, jenž se nedovolá milosti biskupa ani knížete, odranou duši, kterou odvrhl Bůh i Ďábel. Rána do týla. Hrud' otevřená píkou a hrdlo zadrhlé provazem. Bez soudu a hned. Taková je budoucnost psí kůže. Úděl zběha.